

EN RAPPORT FRÅN MEDLINGSINSTITUTET

Löneutvecklingen i Sverige

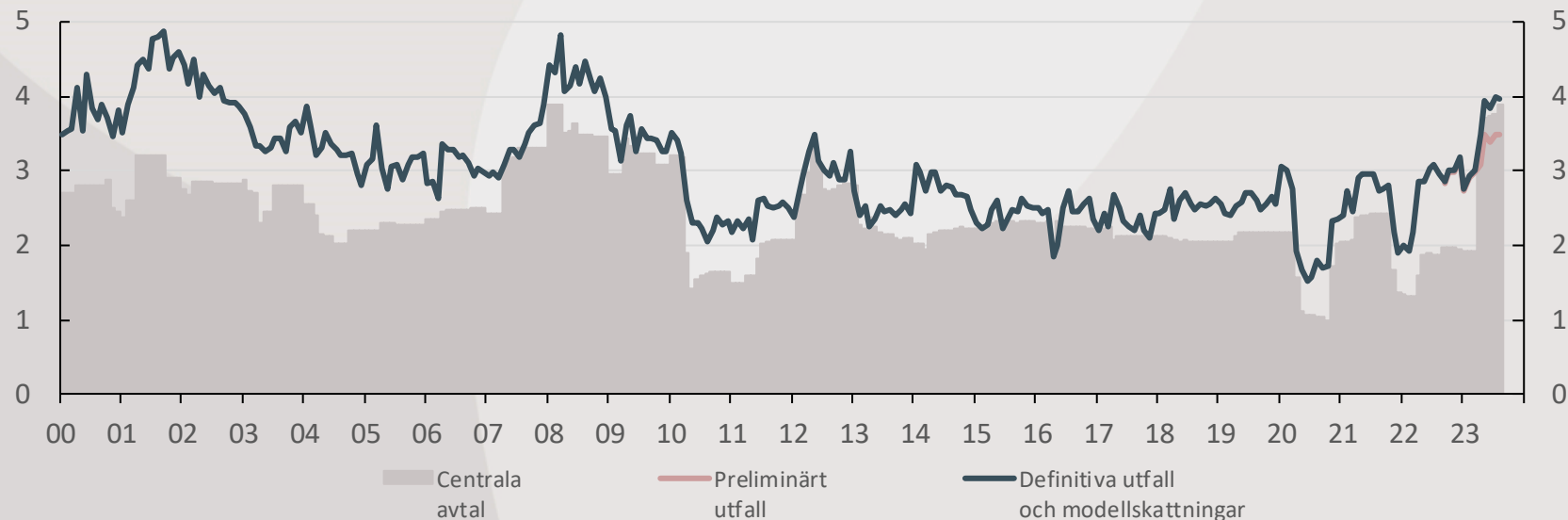
till och med augusti 2023

Löneutvecklingen i Sverige t.o.m. augusti 2023

- Lönerna förväntas ha ökat med **4 procent** i augusti 2023 jämfört med augusti 2022. Denna bedömning baseras på en statistisk modell som tar hänsyn till retroaktiv lön som kommer att läggas till den preliminära ökningstakten, vilken var **3,5 procent**.
- Osäkerheten i modellens skattning är generellt sett större för de första utfallen under vår- och sommarmånaderna under stora avtalsår, eftersom retroaktiv lön dröjer längre. Dessutom är osäkerheten om det definitiva utfallet förhöjd detta år, särskilt i offentlig sektor.
- I flera branscher var den centralt avtalade löneökningstakten 4,1 procent i augusti. Enligt vår preliminära bedömning ökade de centralt avtalade lönerna inom hela ekonomin med **3,9 procent** jämfört med förra året.
- Inflationen exklusive ränteförändringar (KPIF) var 4,7 procent i augusti. Reallönen minskade därmed med **0,7 procent** jämfört med föregående år. Det är den långsammaste nedgången av reallönen sedan november 2021. Det senaste årets stigande räntor innebar dock att reallönerna minskade med **3,5 procent** om ränteeffekterna inkluderas i konsumentprisindex (KPI).

Löner i hela ekonomin

Årlig procentuell förändring

Augusti 2023	4,0 (skattning)
	3,5 (preliminär)
Genomsnitt per år:	
2023 (jan-aug)	3,5
2022	2,7

Källa: Medlingsinstitutet.

Löner och avtal

Lönerna i Sverige ökade med **3,5 procent** i augusti 2023 enligt preliminära siffror. De förväntas ha ökat med **4 procent** när siffrorna blir definitiva (se diagram 1 och appendix 1).

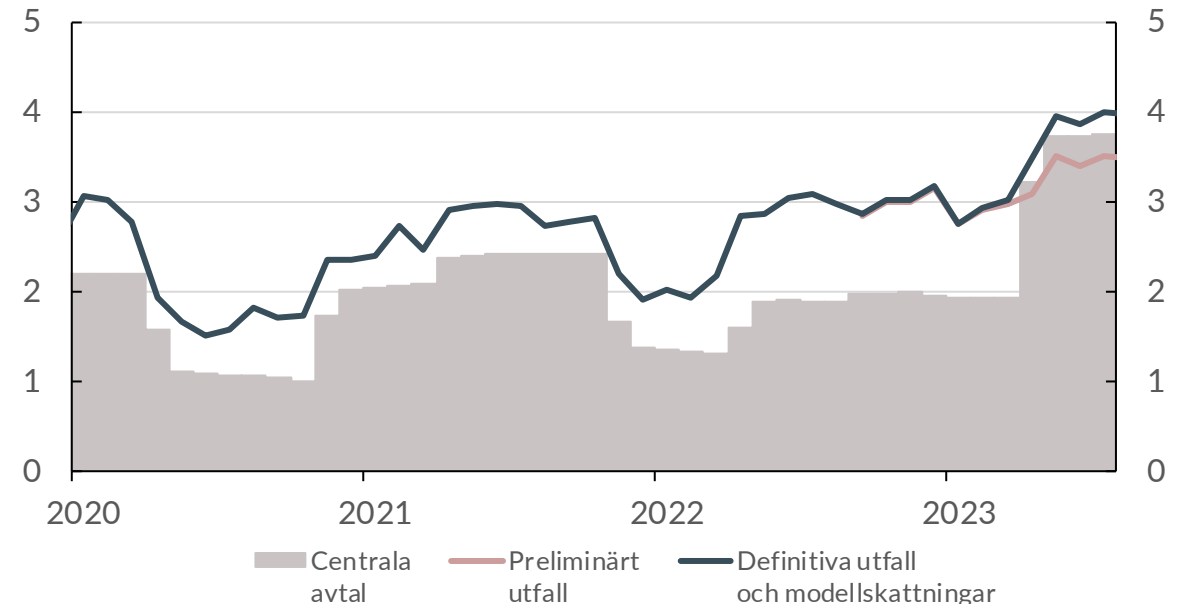
Modellprognosen för det definitiva utfallet skattar hur mycket retroaktiv lön som senare kommer att registreras för olika månader. Det är generellt sett större osäkerhet för de första utfallen för april och maj under stora avtalsår, men detta år är osäkerheten ovanligt stor även under alla sommarmånaderna. En orsak till detta är att en lägre andel än vanligt av de preliminära löneutfallen kan kopplas till årets centrala löneavtal. Dessutom sker en stor förändring av lönerna från och med april, vilket är ovanligt och modellprognoserna baserar sig på mönster från tidigare år som i regel saknar sådana stora förändringar av de avtalade lönerna.

De centrala avtal som har tecknats från april och framåt kommer att innebära avtalade löneökningar på nära 4 procent för stora delar av näringslivet och inom offentlig sektor (se mer på nästa sida). De centralt avtalade lönerna i hela ekonomin bedöms i augusti ha ökat med ca **3,9 procent** på årsbasis (se diagram 1).

En majoritet av de anställda i privat sektor och inom kommun- och regionsektorn påverkas av 2023 års kollektivavtal från och med maj. Statens centrala avtal från 2020 löper dock ut först i september, vilket kommer att innebära något högre centralt avtalade löneökningar i hela ekonomin från och med oktober.

Diagram 1. Löner i hela ekonomin

Årlig procentuell förändring

Källa: Medlingsinstitutet

Aktuellt industrimärke april 2023 – mars 2025

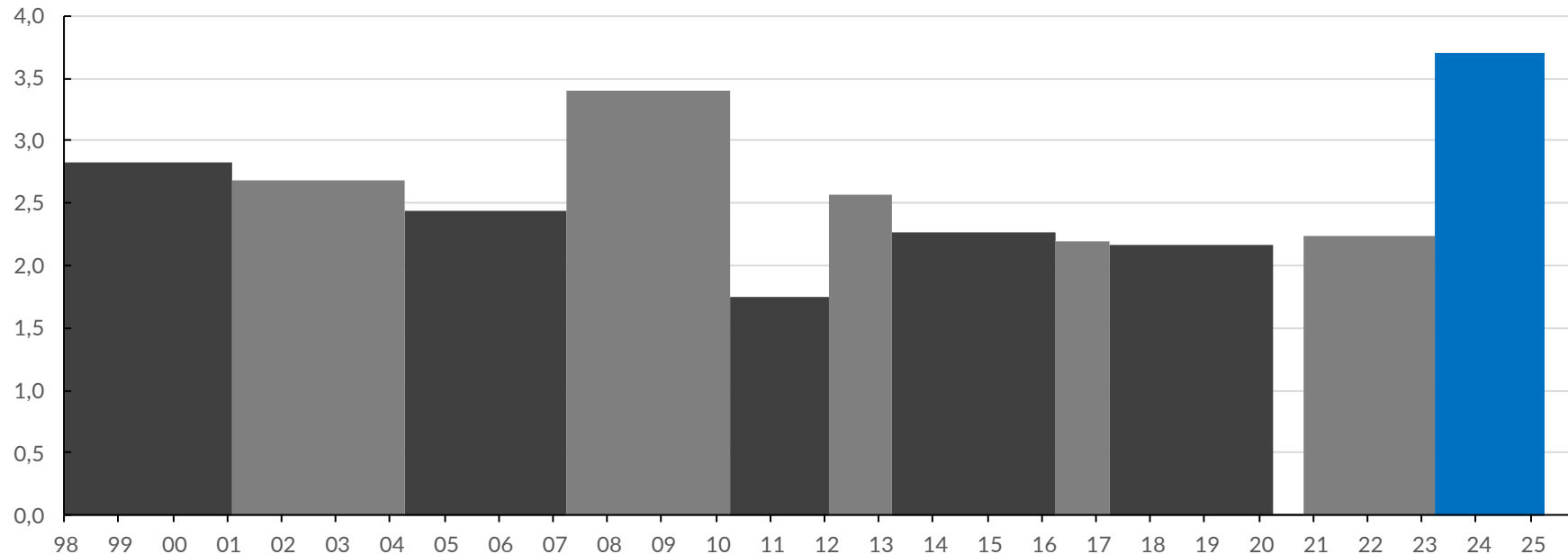
De nya kollektivavtalen i industrin innebär arbetskostnadsökningar på totalt 7,4 procent. Avtalen löper under 24 månader från april 2023 till och med mars 2025. I avtalen ingår en inledande höjning på 4,1 procent och en andra höjning på 3,3 procent i april 2024.

Den genomsnittliga årliga förändringen under det nya märkets avtalsperiod uppgår till 3,7 procent. Detta innebär att de avtalade lönekostnaderna ökar med den högsta takten sedan Industriavtalets tillkomst (se diagram nedan och tabell A3 i appendix 1).

Kostnadsmärket innehåller andra komponenter än lön. Statistiken över de centralt avtalade löneökningarna innebär därför förändringstal som skiljer sig från märket för de totala kostnadsökningarna (se mer i appendix 4).

Diagram: Industrimärket 1998-2025

Genomsnittlig årlig kostnadökning under löptiden

Anmärkning: Skifte av mörk- respektive ljusgrå stapel markerar skifte från ett kostnadsmärke till ett annat. Blå stapel avser märket april 2023-mars 2025.
Källa: Medlingsinstitutet

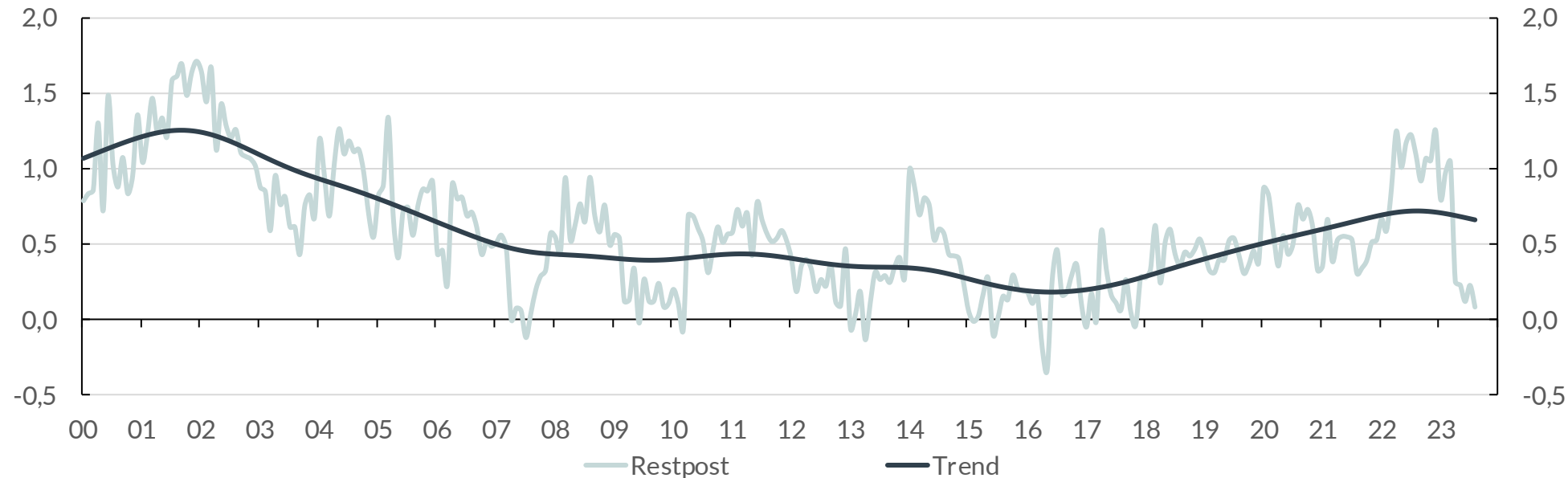
Restpost / "löneglidning"

Restposten, det vill säga skillnaden mellan faktiska och avtalade löner (ofta kallad "löneglidning"), förväntas uppgå till **0,1 procentenhet** i augusti när siffrorna blir definitiva (se diagram 2). Notera att avtalade löner omfattar alla anställda som påverkas av siffersatta kollektivavtal, medan faktiska löner avser alla anställda (se mer i appendix om avtalsstatistiken). Det bidrar till att restposten snabbt kan förändras när det sker omslag i de avtalade lönerna.

Den centrala avtalade löneökningen var 3,9 procent i augusti 2023, medan den preliminära ökningen för utgående löner var 3,5 procent, det vill säga lägre än den avtalade ökningstakten. Modellprognosen indikerar dock en upprevidering med 0,5 procentenheter av de utgående lönerna och därmed en marginellt positiv restpost. Det föreligger en förhöjd osäkerhet kring den definitiva löneökningstakten i augusti (se ovan), vilket även medför en ökad osäkerhet kring den definitiva restposten.

Diagram 2. Faktiska - avtalade löneökningar

Procentenheter

Anmärkning: baseras på modellskattningar för perioden september 2022 - augusti 2023.

Källa: Medlingsinstitutet.

Lön efter sektor

Det första preliminära löneutfallet i privat respektive offentlig sektor uppgick till 3,9 respektive 2,5 procent i augusti. Enligt modellskattningar väntas dock lönerna ha ökat med 4,2 respektive 3,5 procent när statistiken blir definitiv (se diagram 3).

Särskilt i offentlig sektor är dock osäkerheten förhöjd eftersom många i kommuner och regioner ännu inte har hunnit få retroaktiv lön från vårens lönerrevisioner.

Tabell 1. Löner efter sektor

Årlig procentuell förändring, genomsnitt per år

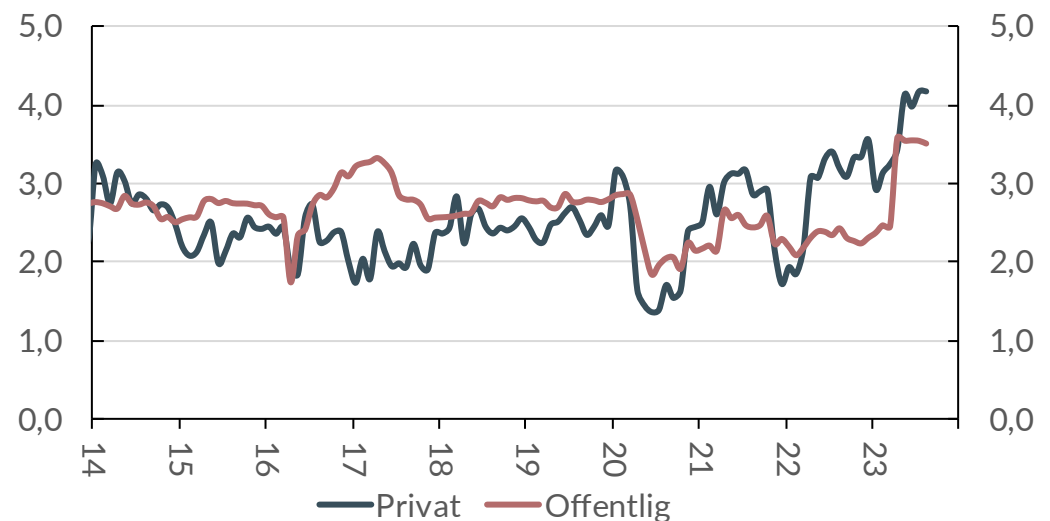
	Definitiva och skattade utfall		Definitiva och preliminära utfall	
	2022	2023	2022	2023
Hela ekonomin	2,7	3,5	2,7	3,2
Privat sektor	2,9	3,7	2,9	3,5
Arbetare	2,4	3,4	2,4	3,3
Tjänstemän	3,2	3,8	3,2	3,7
Offentlig sektor	2,3	3,1	2,3	2,4
Kommuner	2,0	3,1	2,0	2,4
Regioner	2,7	3,6	2,7	2,6
Staten	2,6	2,6	2,6	2,5

Anmärkning: Tabellen baseras på definitiva utfall januari 2022 - augusti 2022 och preliminära utfall respektive modellskattningar för perioden september 2022 - augusti 2023.

Det är generellt sett en högre osäkerhet i offentlig än i privat sektor om vad de utgående lönerna blir innan siffrorna är definitiva. En stor andel anställda i offentlig sektor har helt lokal lönebildning. För dessa är löneförändringarna därmed inte direkt kopplade till en centralt fastslagen nivå på förändringen. På senare år har lönerna stigit snabbare i privat sektor medan de steg snabbare i offentlig sektor i flera år fram till 2020 (se tabell 1, diagram 3 och appendix 3).

Diagram 3. Löner i privat och offentlig sektor

Årlig procentuell förändring

Anmärkning: modellskattningar för perioden september 2022 - augusti 2023.

Källa: Medlingsinstitutet.

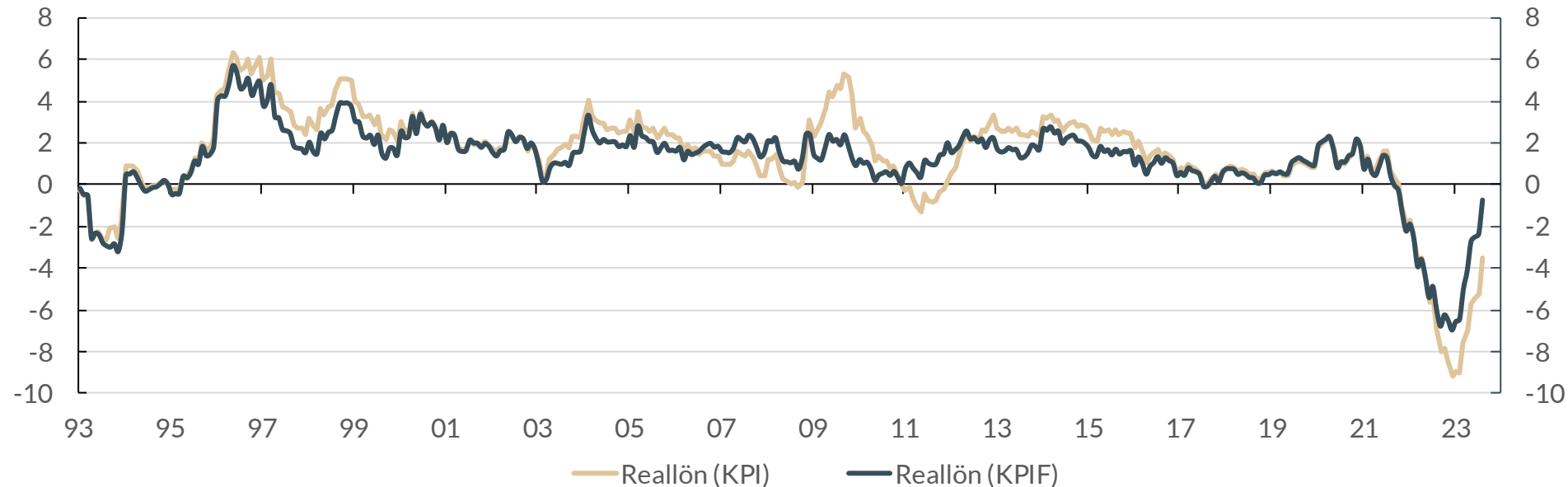
Reallöneförändringar

Lönerna väntas ha ökat med **4 procent** i augusti jämfört med augusti förra året. Konsumentprisindex med fast ränta (KPIF) steg något mer, med **4,7 procent** (se tabell A1 i appendix 1). Det innebär att reallönen sjönk med **0,7 procent** (se diagram 4). Det är den långsammaste årliga reallöneminskningen sedan oktober 2021.

Men eftersom räntorna stigit kraftigt det senaste året är det fortsatt en stor nedgång om man inkluderar effekterna av ändrade boräntekostnader. Reallönen, beräknat med totala konsumentprisindex (KPI), minskade med **3,5 procent** jämfört med 2022.

Diagram 4. Reallöner

Årlig procentuell förändring

Anmärkning: baseras på definitiva löneutfall januari 2022 - augusti 2022 och preliminära löneutfall respektive modellskattningar för perioden september 2022 - augusti 2023.

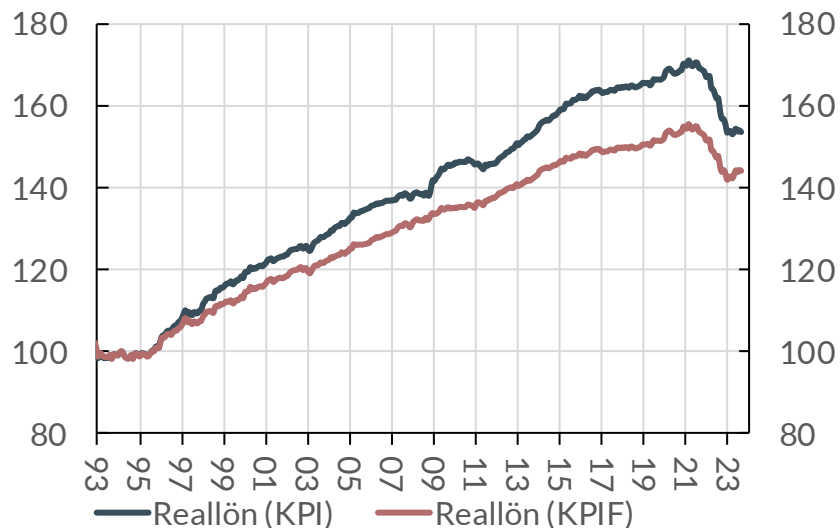
Källa: Medlingsinstitutet.

Reallönens nivå

Jämfört med 1995 hade reallönen per arbetad timme ökat med som mest ca 70 procent under 2021, beräknat med konsumentprisindex inklusive räntekostnader (KPI). Om effekterna av hushållens räntekostnadsutveckling (KPIF) exkluderas, hade reallönen ökat med som mest ca 55 procent mellan 1995 och 2021 (se diagram 5a och 5b).

Diagram 5a. Reallöner 1993-

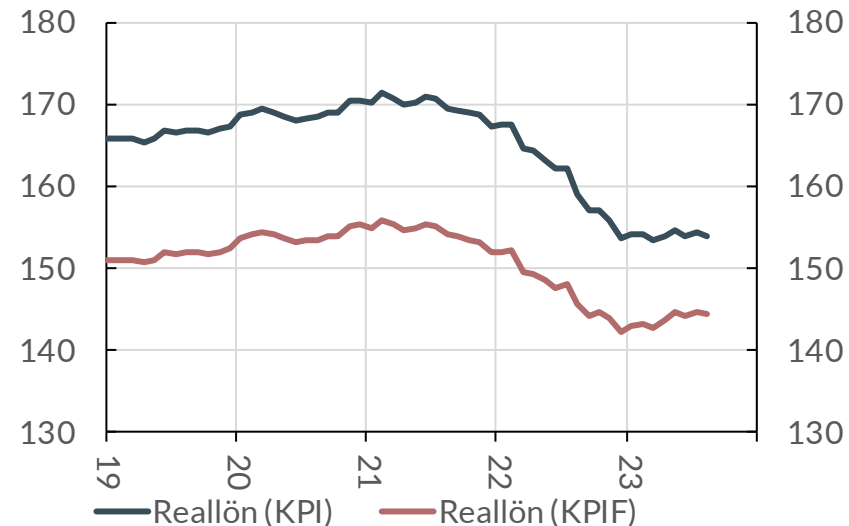
Index, 1995 = 100

De årliga förändringarna har succesivt blivit lägre och lägre. Den genomsnittliga reallönen per timme är fortsatt lägre än för 12 månader (se ovan). Reallönen har däremot planat ut på en nivå som är något högre än i slutet av 2022. Reallönen i augusti 2023 är dock fortfarande på en nivå som innan oktober 2022 senast kunde noteras år **2014**.

Diagram 5b. Reallöner 2019-

Index, 1995 = 100

Anmärkning: baseras på definitiva löneutfall januari 2022 - augusti 2022 och preliminära löneutfall respektive modellskattningar för perioden september 2022 - aug 2023. Säsongrensade värden.

Källa: Medlingsinstitutet och SCB.

Appendix 1: tabeller

Tabell A1. Löner, inflation och reallöner under året

Årlig procentuell förändring

	Lön	Inflation (KPIF)	Reallön (KPIF)	Inflation (KPI)	Reallön (KPI)
2023-01	2,8	9,3	-6,5	11,7	-8,9
2023-02	2,9	9,4	-6,5	12,0	-9,1
2023-03	3,0	8,0	-5,0	10,6	-7,6
2023-04	3,5	7,6	-4,1	10,5	-7,0
2023-05	4,0	6,7	-2,7	9,7	-5,7
2023-06	3,8	6,4	-2,6	9,3	-5,5
2023-07	4,0	6,4	-2,4	9,3	-5,3
2023-08	4,0	4,7	-0,7	7,5	-3,5
2023-09					
2023-10					
2023-11					
2023-12					

Anmärkning: baseras på definitiva löneutfall januari 2022 - augusti 2022 och preliminära löneutfall respektive modellskattningar för perioden september 2022 - augusti 2023.

Tabell A2. Löner, inflation och reallöner: årsgenomsnitt

Årlig procentuell förändring

	Lön	Inflation (KPIF)	Reallön (KPIF)	Inflation (KPI)	Reallön (KPI)
1980-talet	7,8	8,2	-0,4	7,9	-0,1
1990-talet	4,6	3,7	0,9	3,3	1,3
2000-talet	3,6	1,8	1,8	1,5	2,1
2010-talet	2,6	1,4	1,2	1,1	1,5
2020	2,1	0,5	1,6	0,5	1,6
2021	2,6	2,4	0,2	2,2	0,4
2022*	2,7	7,7	-5,0	8,3	-5,6
2023*	3,5	7,3	-3,8	10,1	-6,6

Anmärkning: *) Baseras på definitiva löneutfall januari 2022 - augusti 2022 och preliminära löneutfall respektive modellskattningar för perioden september 2022 - augusti 2023.

Källa: Medlingsinstitutet.

Tabell A3. Avtalsperioder och centralt avtalade kostnadsökningar inom industrin

Antal månader och procent

Startår	Löptid, industrins avtal	Antal månader	Industrins avtalade kostnadsökningar för hela perioden	Industrins kostnadsökningar omräknat i årstakt
1998	jan 1998 - jan 2001	37	8,7	2,8
2001	feb 2001 - mar 2004	38	8,5	2,7
2004	apr 2004 - mar 2007	36	7,3	2,4
2007	apr 2007 - mar 2010	36	10,2	3,4
2010	apr 2010 - jan 2012	22	3,2	1,7
2012	feb 2012 - mar 2013	14	3,0	2,6
2013	apr 2013 - mar 2016	36	6,8	2,3
2016	apr 2016 - mar 2017	12	2,2	2,2
2017	apr 2017 - mar 2020	36	6,5	2,2
2020	apr 2020 - okt 2020	7	-	-
2020	nov 2020 - mar 2023	29	5,4	2,2
2023	apr 2023 - mar 2025	24	7,4	3,7

Anmärkning: Kostnadsökningarna för avtalsperioderna som helhet är okedjade värden, vilken innebär att ränta-på-ränta effekterna av de årsvisa höjningarna inte är inkluderade.

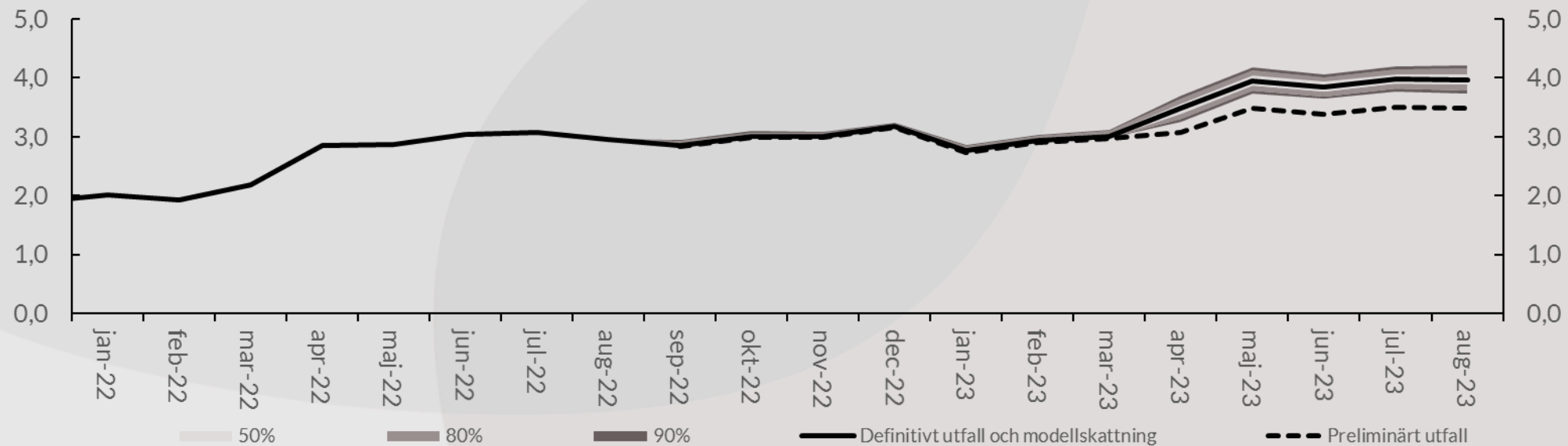
Källa: Medlingsinstitutet.

Appendix 2: Skattning av retroaktiv lön

Vid varje nytt månadsutfall uppskattar Medlingsinstitutet med hjälp av statistiska metoder vilken definitiv löneökningstakt som de preliminära utfallen indikerar. I **diagram A1** visas osäkerhetsband tillsammans med de senaste utfallen som fortfarande är preliminära.

Osäkerhetsbanden utgör intervall inom vilka den definitiva löneökningstakten väntas hamna med en viss sannolikhet. Med 90 procents sannolikhet väntas löneökningstakten i augusti 2023 landa inom intervallet **3,74 –4,21 procent**. I augusti 2023 föreligger en förhöjd risk att det definitiva utfallet hamnar utanför detta intervall (se anmärkning under diagram).

Diagram A1. Löner i hela ekonomin, modellprognos och osäkerhetsband
Årlig procentuell förändring

Anmärkning: För en mer detaljerad beskrivning av den statistiska metoden och de senaste skattningarna, se analysunderlag på www.mi.se
Källa: Medlingsinstitutet

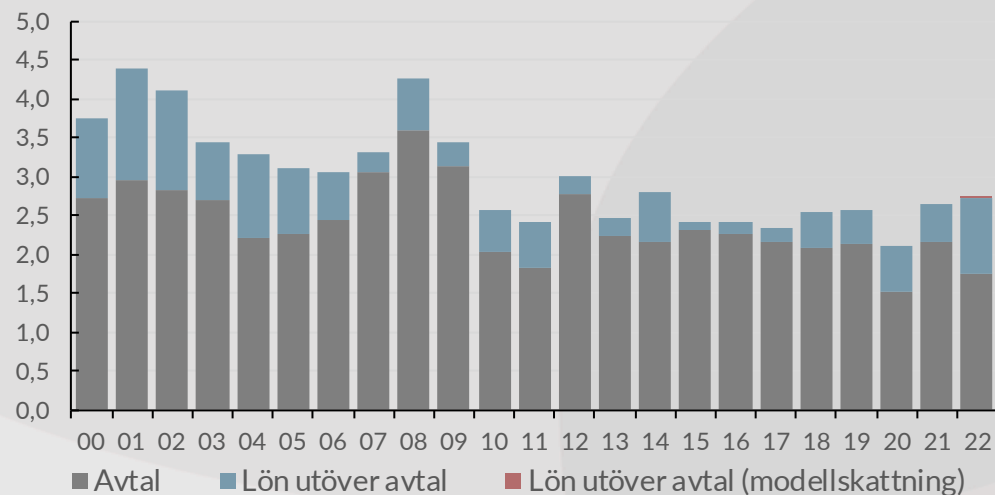
Appendix 3: Löneutveckling per år 2000-2022

Lönerna väntas ha ökat med **2,7 procent** 2022 när statistiken blir definitiv (se diagram A2). Under det första kvartalet samma år steg dock lönerna med i genomsnitt 2 procent till följd av tidsprofilen i många kollektivavtal. De tre avslutande kvartalen 2022 ökade däremot lönerna med i genomsnitt 3 procent jämfört med året innan.

Löneökningstakten i offentlig sektor har dämpats från 2020 och framåt medan lönerna i privat sektor 2022 steg snabbare än på tio år, trots att det dröjde extra länge mellan lönerrevisionerna fram till våren samma år (se diagram A3).

Diagram A2. Löner i hela ekonomin

Årlig procentuell förändring

Källa: Medlingsinstitutet

Diagram A3. Lön efter sektor

Årlig procentuell förändring

Källa: Medlingsinstitutet

Appendix 4: Om avtalsstatistiken

I den officiella lönestatistiken samlas enbart faktiska löner in. Statistiken för centralt avtalade löneökningar framställs separat genom sammanvägningar av uppgifter från representativa kollektivavtal.

Notera att industrins kostnadsmärke avser alla kostnader som är kopplade till arbetsinsatsen, där lön endast är en av komponenterna.

Det finns alltid en osäkerhet om statistiken över centrala löner är representativ för hela löntagarkollektivet, eftersom uppgifter om kollektivavtal inte samlas in i den officiella lönestatistiken. De månadsvisa siffror som avser de centrala avtalens löneökningstakter har dock varit behäftade med förhöjd osäkerhet under hela perioden april 2020 – april 2022.

Det beror på att det är särskilt svårt att mäta effekterna av att lönerevisionstidpunkterna stuvades om under pandemin. Det gäller framför allt anställda som antingen saknar kollektivavtal, eller vars löner regleras via kollektivavtal utan angivna lönenivåer eller löneökningstakter (så kallade "sifferlösa avtal").

I den sammanvägda statistiken över centralt avtalade löner antas avtalade löneökningar för sådana anställda följa det aktuella industrimärket. Sådana antaganden bygger dock på att det finns ett industrimärke som fått genomslag i de flesta branscher. Detta var inte fallet under perioden april 2020 – april 2022, vilket har lett till både över- och underskattningar av restposten ("löneglidningen") för enskilda månader. Under hela den aktuella perioden sammantaget har sådana fel tagit ut varandra.

Den månadsvisa avtalsstatistiken över centralt avtalade löneökningar är justerad för tjänstemän totalt i privat sektor under perioden april 2020 – april 2022. Detta påverkar även de avtalade löneökningarna för privat sektor som helhet och för hela ekonomin under samma period.

MEDLINGS- INSTITUTET

Kontakt:

Petter Hällberg

Makroekonomisk analys

petter.hallberg@mi.se

Telefon: 070-272 26 40

Medlingsinstitutet

Box 1236

111 82 Stockholm

Telefon: 08-545 292 40

Webbplats: www.mi.se

Foto: Johanna Åkerberg Kassel/Bredda Bilden